

جهاد شیعه

کلیدواژه: جهاد، شیعه، جهاد نظامی، جهاد فرهنگی، **حضرت علی علیه‌السلام**، مسجد الاقصی.
پرسش: با توجه به این‌که **مسجد الاقصی** در زمان عمر آزاد شد، سپس در زمان رهبر سنی آزاد گردید، شیعه چه دست‌آوردی در طول تاریخ داشته است؟
پاسخ: برای این‌که پاسخ ما هماهنگ با سؤال او باشد، او دو نفر یکی از سلف به نام **عمر بن خطاب** و دیگری از خلف به نام صلاح‌الدین ایوبی را معرفی کرده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - جهاد شیعه در دوره سلف
  - ۱.۱ - جهاد امام علی با مشرکان
    - ۱.۱.۱ - جنگ خندق
    - ۱.۱.۲ - فتح خیبر
  - ۱.۲ - جهاد با پیمان‌شکنان، ستم‌کاران و شورشگران
    - ۱.۲.۱ - جهاد شیعیان امام علی
  - ۲ - جهاد شیعه در دوره خلف
    - ۲.۱ - مرزبانی در اسلام
    - ۲.۲ - جهاد شیعه با کافران
      - ۲.۲.۱ - تأسیس ثورة العشرین
      - ۲.۲.۲ - مبارزات شیعیان لبنان
      - ۲.۲.۳ - مبارزات شیعیان ایران
- ۳ - جهاد علمی و فرهنگی
  - ۳.۱ - روایتی از ائمه
  - ۳.۲ - روایتی دیگر
    - ۳.۲.۱ - علت شهادت مظلومانه معصومان
- ۴ - اهمیت جهاد فرهنگی
- ۵ - پایه‌گذاری دانش‌های اسلامی
- ۶ - علم نحو
  - ۶.۱ - اعراب‌گذاری قرآن
  - ۶.۲ - قدردانی از رحمت امام علی
- ۷ - نشر تفکر اسلام ناب مجدی
- ۸ - میزان برتری انسان‌ها
- ۹ - علت گسترش قلمرو اسلام
- ۱۰ - همراهی فرهنگ جهاد با جهاد فرهنگی
- ۱۱ - علت اختلافات در دوران خلافت امام علی
- ۱۲ - پانویس
- ۱۳ - منبع

جهاد شیعه در دوره سلف

در مقابل یادآور می‌شویم که ما نیز از جهاد شیعه در عصر سلف و خلف یاد می‌کنیم.

← جهاد امام علی با مشرکان

در سلف کافی است که بیش‌ترین بار **جهاد** در عصر رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - بر دوش **علی علیه‌السلام** بود، و **حدیث** "لا فتی إلا علی لا سیف إلا ذو الفقار" درباره او شنیده شد.

← جنگ خندق

در جنگ خندق، و در روزی که به فرموده **رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله**: «همه اسلام یا همه ایمان در برابر همه شرک قرار گرفته بود»، [۱] [۲] [۳] [۴] [۵] [۶] علی بن ابی‌طالب - علیه‌السلام - در دفاع از اسلام و کشتن عمرو بن عبدود، شجاع نام‌دار عرب، **شجاعت و اخلاص** از خود نشان داد که پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - درباره او فرمود: «لمبارزة علی لعمرین عبدود (یوم الخندق) افضل من عبادة الثقلین، او افضل من اعمال امتی الی یوم القیامة»؛ [۷] [۸] [۹] [۱۰] [۱۱] [۱۲] [۱۳] [۱۴] [۱۵]

چنان‌که می‌بینید، تنها یک **عمل** علی بن ابی‌طالب - علیه‌السلام - در دفاع از اسلام، بر تمام **اعمال** امت پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - تا **قیامت** برتری دارد؛ فتوحات **خلفا** و پیروانشان که جای خود دارد.

← فتح خیبر

و در فتح خیبر، **پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله** درباره او فرمود: "کرّار غیر فرّار"؛ او پیوسته حمله می‌کند و پا به فرار نمی‌گذارد. در مقابل دو نفر که پیش از او رفتند، از میدان نبرد فرار کردند.

← جهاد با پیمان‌شکنان، ستم‌کاران و شورشگران

علی - علیه‌السلام - علاوه بر جهاد با **مشرکان**، با سه گروه دیگر نیز جهاد کرد: پیمان‌شکنان، ستم‌کاران و شورشگران نافرمان. نبرد با این سه گروه در حدیث رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - آمده است.

← جهاد شیعیان امام علی

این از **انمه** شیعه، اما از خود شیعیان کافی است یادآور شویم که در نوع فتوحات، شیعیان علی - علیه‌السلام - شرکت نامی داشتند. یمنی‌ها از قبیله‌های مختلف چون حمدان و کنده و... همگی شیعیان علی - علیه‌السلام - بودند و همین سبب شد که گروهی از آنان از یمن **مهاجرت** کرده، ساکن عراق گشتند تا در **فتوحات** اسلامی شرکت داشته باشند. فاتح شام، و دیار بکر و آسیای صغیر ابویوب انصاری میهمان‌دار پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله، شیعه خالص علی - علیه‌السلام - بود و اکنون قبرش در اسلامبول مزار همگان است. **مجد بن ابی‌بکر** که از نظر **روح** و روان فرزند علی - علیه‌السلام - بود، به دستور آن حضرت برای ادامه گسترش اسلام به **مصر** رفت و به شهادت رسید و پس از وی **مالک اشتر** برای ادامه مأموریت به مصر اعزام شد که متأسفانه در نیمه راه با دسیسه معاویه مسموم گشت و اکنون قبرش مزار است. در دوران خلفا، فاصله شیعه و سنی در حد امروز نبود؛ بلکه در فتوحات با داشتن گرایش‌های مختلف، همه شرکت می‌کردند.

← جهاد شیعه در دوره خلف

این از سلف، اما درباره خلف، کافی است که بدانیم رابطه (مرزبانی) که یکی از وظایف بزرگ مسلمانان است که غالباً به‌وسیله دولت‌های شیعه صورت گرفته است.

← مرزبانی در اسلام

حمدانیان در شام، فاطمیان در شمال آفریقا و علویان در طبرستان و دیلمان و گیلان مرزبانان اسلام بودند. دولت‌های شیعه در هند در مبارزه با بت‌پرستی و تشکیل دولت اسلامی برای خود سرگذشت مفصلی دارند، و اکبرآباد در هند مرکز دولت‌های شیعه بود. کسانی که علاقه‌مندند از جهاد نظامی شیعه در **جهان** آگاه شوند، به کتاب "جهاد الشیعة" نگارش خانم دکتر "سمیره مختار اللیثی" چاپ دارالجلیل مراجعه کنند.

← جهاد شیعه با کافران

نبرد صفویان در جنوب ایران با پرتغالی‌ها و نبرد ایرانیان با روس و انگلیس در شمال و جنوب ایران، از صفحات زرین جهاد شیعه با کافران است. وقتی پرتغالی‌ها، بندرعباس را اشغال کردند، و نام آن را "بندر گمبرون" نهادند، شاه عباس صفوی با نیروی ایمان شیعیان آنجا را پس گرفت و نام آن را "بندرعباس" نهاد. جهاد نادرشاه با هندیان بت‌پرست، یکی از بزرگ‌ترین صفحات **تاریخ** جهاد اسلامی با بت‌پرستان است.

← تأسیس ثورة العشرین

در این قرن (چهاردهم)، آن‌گاه که انگلستان عراق را اشغال کرد، مرجعیت شیعه به پیشوایی آیت‌الله مجتهدی شیرازی توانست، با بر پا کردن "ثورة العشرین" در سال ۱۹۲۰ میلادی، این سرزمین اسلامی را از وجود زالوصفتان انگلیسی پاک گرداند و به این کشور استقلال بخشد.

← مبارزات شیعیان لبنان

در این چند سال اخیر بزرگ‌ترین ضربه را شیعیان لبنان بر پیکر **اسرائیل** وارد ساختند و مقاومت اسلامی لبنان در چند مرحله اسرائیل را که تا پایتخت لبنان پیش‌روی کرده بود، به‌گونه‌ای خفت‌بار عقب نشانند و زهر چشیمی به آنان نشان داد که تاکنون از مجموع دولت‌های عربی دریافت نکرده بودند.

← مبارزات شیعیان ایران

نیز شیعیان ایران با پدید آوردن انقلاب اسلامی در ایران، کشورهای استعمارگر غربی را از این کشور اسلامی بیرون راندند؛ و امروز ملت و دولت ایران، در منطقه خاورمیانه، بلکه در کل جهان، پرچم مبارزه با استعمار غرب را در دست دارند و تاکنون کشورهای متعددی در این مبارزه از ملت ایران الگو گرفته‌اند، که ملت‌های لبنان، فلسطین، عراق، سودان و... از آن جمله‌اند.

← جهاد علمی و فرهنگی

ما در این‌جا جهاد نظامی شیعه را به‌صورت بس موجز و فشرده یادآور شدیم؛ ولی حقیقت این است که گردآورنده این سؤال‌ها تصور کرده که جهاد، تنها جهاد نظامی است، و از عظمت جهاد علمی و فرهنگی غفلت کرده است. اگر جهاد قلمی و فرهنگی نبود، هرگز سربازان فداکار و از خود گذشته در میدان نبرد از جان‌گذشتگی نشان نمی‌دادند.

← روایتی از انمه

انمه **اهل بیت علیهم‌السلام** از رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - نقل می‌کنند که فرمود: "سه چیز است که پرده‌ها را می‌شکافد و به درگاه الهی می‌رسد: ۱. صدای قلم دانشمندان؛ ۲. صدای پای جهادگران؛ ۳. صدای ریسندگی **زنان** پرهیزکار." [۱۶] [۱۷]

← روایتی دیگر

همچنین فرمود: "بالاترین جهاد، گفتن **سخن حق** نزد فرمان‌روای ستم‌کار است." [۱۸]

← علت شهادت مظلومانه معصومان

پیشوایان **معصوم** شیعه که به شمشیر ظالمان یا ستم ستمگران جام شهادت نوشیده‌اند، به خاطر این سخنان حق بود که نزد ظالمان می‌گفتند؛ درحالی‌که گروه‌های دیگر با خلفای اموی و عباسی سازش‌کاری داشتند و با آنها کنار می‌آمدند، به‌جز افراد نادر که نمی‌توان روی آنها حساب کرد.

← اهمیت جهاد فرهنگی

انسان تصور می‌کند میدان جهاد، بستر نظامیان است؛ ولی تاریخ برخلاف آن گواهی می‌دهد. علما و دانشمندان شیعه به خاطر جهاد فرهنگی و نشر اسلام ناب مهدی، به‌وسیله ستمگران جام شهادت نوشیده، یا به شمشیر کشته شده‌اند و یا به دار آویخته شده و احیاناً بدن‌های آنان را سوزانده‌اند. [۱۹]

← پایه‌گذاری دانش‌های اسلامی

دانشمندان **تشیع** و تسنن به این حقیقت معترف‌اند که اکثر قریب به اتفاق علوم و دانش‌های اسلامی توسط امامان شیعه و پیروانشان پایه‌گذاری شده است و **تمدن** بزرگ اسلامی که در طی قرون دوم تا پنجم هجری روی داد، در نتیجه تلاش‌های علمی امامان شیعه و شاگردان آنان بود.

← علم نحو

یکی از علوم که به اتفاق دانشمندان فریقین توسط امامان اهل بیت پیامبر پدیدآمده، علم نحو است. اصول کلی این **علم** را حضرت امام علی بن ابی‌طالب - علیه‌السلام - پدید آورد تا مردم مسلمان بتوانند در پرتو آن، قرآن و سنت پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - و دیگر متون عربی را صحیح بخوانند، و فروع این علم را به شاگرد خود ابوالاسود دؤنلی واگذار نمود تا جزئیات علم نحو را زیر نظر آن حضرت تدوین نماید.

← اعراب‌گذاری قرآن

ابوالاسود دؤنلی نیز چنین کرد، و پس از آن با استفاده از علم نحو، برای نخستین بار به اعراب‌گذاری قرآن پرداخت. یک قرن بعد فرد دیگری از شیعیان علی بن

ابی‌طالب به نام خلیل بن احمد فراهیدی که خود پدید آورنده برخی علوم اسلامی است، اعراب‌گذاری **قرآن** را تکمیل نمود و به‌صورت کنونی درآورد.

← قدردانی از زحمات امام علی

بنابراین همه مردم مسلمان، اعم از تشیع و تسنن از صدر **اسلام** تاکنون، از این جهت که می‌توانند قرآن را در پرتو اعراب‌گذاری‌هایی که توسط شاگردان و شیعیان علی بن ابی‌طالب صورت گرفته، صحیح تلاوت کنند، مرهون تلاش‌های و زحمات امیرالمؤمنین - علیه‌السلام - و شاگردان و شیعیان آن حضرت‌اند.

نشر تفکر اسلام ناب مجدی

در هر حال شیعه مفتخر است که با جهاد قلمی و فرهنگی خود، **تفکر** اسلام ناب مجدی را که در تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام - همتای قرآن - متجلی است، به جهانیان معرفی کرده است. [۲۰]

میزان برتری انسان‌ها

علاوه بر این اگر **شخصیت** و برتری افراد به اندازه گسترش جغرافیایی حکومت آنان باشد، پس دو خلیفه نخست بر پیامبر **صلی‌الله‌علیه‌وآله** نیز برتری دارند؛ زیرا در زمان پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - قدرتی که اسلام پیدا کرد، کمتر از قدرتی بود که در زمان آن دو به دست آورد. اگر واقعاً میزان، همان گسترش جغرافیایی حکومت است، در زمان هارون الرشید خورشید اسلام، بیش از همه وقت درخشش گرفت، پس باید **هارون** بالاتر از همه حتی پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - و خلفا باشد!

علت گسترش قلمرو اسلام

نکته باریک‌تر از مو این است که گسترش قلمرو اسلام، مرهون **خلافت** این دو نفر نبود، مرهون تعالیم روح‌بخش اسلام بود که دل‌ها آن را می‌پذیرفت و مردم از حکومت‌های جائز خود، خسته و نالان بودند.

همراهی فرهنگ جهاد با جهاد فرهنگی

ندای لا إله الا الله، همراه با عدالت‌خواهی و مساوات میان انسان‌ها، جاذبه‌ای داشت که ملت‌ها را به‌سوی اسلام، متوجه می‌کرد. درعین‌حال نباید **فرهنگ** جهاد و شهادت را که اسلام آورده بود، در گسترش اسلام، نادیده گرفت.

علت اختلافات در دوران خلافت امام علی

مضاف بر این‌که اختلاف و دو دستگی در دوران خلافت **امام علی علیه‌السلام** نتیجه شیوه حکومت خلفای پیشین بود، خصوصاً در دوران خلیفه سوم، عدالت‌خواهی و انسان‌دوستی، به زران‌دواری و تعصب قبیله‌ای تبدیل شد و امام می‌خواست این ملت دنیاطلب و زران‌دوز را به دوران عصر رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - باز گرداند. دنیاطلبان، با چنین حکومتی مخالفت کردند و با قدرت‌های مالی که قبلاً اندوخته بودند، ارتشی را برای **جنگ** با علی - علیه‌السلام - ترتیب دادند، و **امام علیه‌السلام** نیز به فرمان پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله، و صریح آیات قرآن با آنان جنگید. [۲۱] [۲۲] [۲۳] [۲۴] [۲۵] بنابراین اختلافات، معلول حکومت **علی علیه‌السلام** نبود، معلول آن تربیت‌های نادرست پیشینیان بود که پذیرای حکومت **عدل** الهی نبودند. [۲۵]

پانویس

- ↑ اربلی، کشف الغمه، ج ۱، ص ۲۰۵.
- ↑ قندوزی، بنایع المودة، ج ۴، ص ۹۴ و ۹۵.
- ↑ شرح نهج البلاغه، ابن ابی‌الحدید، ج ۱۲، ص ۲۸۵.
- ↑ شرح نهج البلاغه، ابن ابی‌الحدید، ج ۱۲، ص ۲۶۱.
- ↑ شرح نهج البلاغه، ابن ابی‌الحدید، ج ۱۹، ص ۶۱.
- ↑ شیخ طبرسی، اعلام الوری، ص ۳۷۹.
- ↑ مناقب خوارزمی، ص ۱۰۷.
- ↑ مستدرک حاکم، ج ۲، ص ۲۲.
- ↑ شرح المواقف، ج ۸، ص ۳۷۱.
- ↑ فرائد المسطین، ج ۱، ص ۲۵۶.
- ↑ خطیب بغدادی، تاریخ بغداد، ج ۱۲، ص ۱۹.
- ↑ حاکم الحسکانی، شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۱۴.
- ↑ شرح المقاصد، تفتازانی، ج ۵، ص ۲۹۸.
- ↑ طبرسی، مجمع البیان، ج ۸، ص ۲۴۲.
- ↑ تفسیر کبیر، فخر رازی، ج ۳۲، ص ۳۱.
- ↑ الشهاب فی الحکم و الأداب، ص ۲۲.
- ↑ طبری، مجد، پاسخ جوان شیعی، ص ۱۲۴؛ "ثلاثة تحرق الحجب و تنتهی إلى ما بین یدی الله، صریر أعلام العلماء و وطاء أقدام المجاهدین، و صوت مغازل المحصنات".
- ↑ مجد بن علی بن ابراهیم ابن ابی‌جمهور الأحسائی، عوالی‌اللاکی ج ۱، ص ۴۲۲، حدیث ۱۲۱؛ قال رسول الله ص أفضل الجهاد كلمة حق عند سلطان جائر.
- ↑ امینی، شهداء الفضیلة، به نقل از طبری، مجد، پاسخ جوان شیعی، ص ۱۲۵.
- ↑ طبری، مجد، پاسخ جوان شیعی، ص ۱۲۱ - ۱۲۵.
- ↑ صحیح ابن حبان، ج ۱۵، ص ۲۸۵، حدیث ۶۹۳۷.
- ↑ مستدرک حاکم، ج ۲، ص ۱۲۲.
- ↑ مسند احمد، ج ۱۷، ص ۳۶۰، حدیث ۱۱۳۵۸.
- ↑ طبری، مجد، پاسخ جوان شیعی، ص ۱۰۶ - ۱۰۷.
- ↑ طبری، مجد، پاسخ جوان شیعی، ص ۱۰۵ - ۱۰۷.

منبع

پایگاه اسلام کوئست.

